

Könslig katharsis

KÖNSROLLER. I Euripides drama *Medea* förklarar Jason för sin övergivna hustru varför han beslutat byta ut henne mot kungadottern i Korint: Medea har visserligen räddat hans liv, svikit sin far och sitt fädernesland och mördat sin bror för kärleken till honom, men några tacksamhetsförpliktelser därvidlag erkänner han inte. Därtill framhåller han att Medea ska betänka att han genom sitt nya gifte kan ge sig själv och deras gemensamma söner en plats i samhället som bättre svarar mot hans egen börd. Således bör tacksamheten snarare ligga hos Medea, som snarast bör lämna landet eftersom hennes närvaro där besvärar hans nya hustru och hennes familj.

Hämnd. Anthony Frederick Sandys *Medea* (1868).

BILD: ART RENEWAL CENTER

Denna provocativa arrogans brukar framhållas när Medeas fasansfulla hämnd, mordet inte bara på rivalen och hennes far, utan också på sina två barn diskuteras. Jasons iskalla och nedlåtande självskhet ses som en utlösande faktor för de bestialiska dåden, och det hela brukar naturligtvis ses mot bakgrund av styrkeförhållandet mellan män och kvinnor, ett extremt uttryck för den maktfullkomliga mannen och den utlämnade kvinnans desperata maktlöshet.

Nyligen mötte jag dock en annorlunda tolkning. Vid en genomgång av dramat med en grupp Handelsstudenter visade det sig att flera av dem uppfattade Jason som "feg", "svag" och "mjukig". Orsakerna var lite olika. En kvinnlig student menade att hans attityd var grundad i rädsla för Medea, att han ville urskulda sig för att undgå hennes vrede. En manlig student å andra sidan kunde inte förstå varför Jason inte omedelbart slog ihjäl henne, han borde anat vad hon var kapabel till med tanke på vad hon gjort mot sin egen familj.

Något har verkligen hänt i synen på styrka och svaghet och maktförhållandet mellan könen.

EVA FAYE-WEVLE
Lärare på Handelshögskolan
i Stockholm

DEBATT | FORSKNINGSFUSK II

Rön för vinden

Felaktiga forskningsrön sprids i massmedierna.

IBLAND ÄR DET LÄTT att påstå saker som man saknar belegg för. Så verkar till exempel vara fallet i diskussionen om kvinnors representation i svenska företagsstyrelser och vilken effekt denna har på företagets lönsamhet. Diskussionen innehåller tyvärr ganska konforma påståenden som är lika ogrundade som de är många. Vad förklarar anhopningen av felsteg i just denna offentliga debatt? Vi vill ogärna tro att det rör sig om en avsiktlig vilja att förvränga fakta; snarare kan vi tänka oss att uttalanden som ligger i linje med en stark opinion tenderar att vara mindre välunderbyggda eftersom man kan förutse att den efterföljande granskningen kommer att vara mindre nitisk än i andra fall. En annan möjlig förklaring är vad psykologerna kallar *confirmation bias*, det vill säga benägenheten att okritiskt ta till sig information som bekräftar ens egna förutfattade meningar.

EN JANUARIMORGON I ÅR kunde man på debattplats i *Dagens Nyheter* läsa att "fler kvinnor i styrelser skapar större vinster". Påståendet var uppseendeväckande, inte minst med tanke på de stora effekter kvinnorepresentationen påstods ha (mer än 90 procent skillnad i lönsamhet). Att artikeln baserades på en magisteruppsats i företagsekonomi väckte en del skepsis angående resultatets tillförlitlighet. Efter kritiskt granskande artiklar av Peter Wolodarski (*Dagens Nyheter* 2007-01-20 och 2007-03-15) och av oss själva (*Dagens Industri* 2007-04-02) stod det också klart att resultaten inte var att lita på. Datamaterialet var bristfälligt och metoderna högst tveklaktiga.

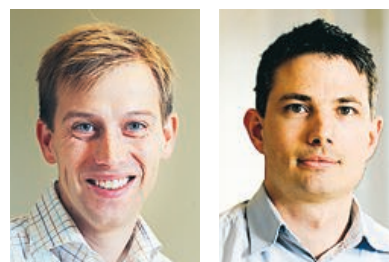
Innan detta hade avslöjats (vilket tog nästan två månader eftersom artikelförfattarna undanhöll sin uppsats) spreds nyheten om de lönsamma kvinnliga styrelseledamöterna som en löpeld i massmedia. Bland andra *Sveriges Television*, *Göteborgs-Posten*, *Upsala Nya Tidning*, *Norrländska Socialdemokraten*, *Sundsvalls Tidning*, *Metro* och *Privata Affärer* återrapporterade nyheten utan tillstymmelse till eftertanke. *Dagens Industri* gick längst och dammade av den klassiska rubriken "Nu är det bevisat". Flera bloggar hängde också på tåget, till exempel skrev den moderata riksdagsledamoten Anna König Jerlmyr ett inlägg där hon glädde sig över de nya rönen. Mest anmärkningsvärt var kanske att Gudrun Schyman och

Mia Odabas i *Dagens Industri* den 27 mars hänvisade till magisteruppsatsen, trots att Peter Wolodarski två veckor tidigare hade demonstrerat att den inte höll måttet.

VAD SÄGER DÅ DEN svenska och internationella forskningen om sambandet mellan kvinnlig styrelsepresentation och lönsamhet? Faktiskt inte så mycket, om vi får tro våra eftersökningar i internationella tidsskriftsdata-baser och på internet. Vi är förvisso inte experter på området, men vår slutsats delas av Anne Boschini som har studerat denna och närliggande frågor i SNS-rapporten *Balans på toppen*.

Bland fåtalet existerande studier finns en nyligen publicerad artikel av Nina Smith, Valdemar Smith och Mette Verner vid Århus handelshögskola, där effekterna av kvinnlig styrelsepresentation i Danmarks 2 500 största företag under perioden 1993–2001 studeras.

En genomgång av deras statistiska analyser visar emellertid att de antingen inte hittar någon lönsamhetseffekt alls, eller rent av en svagt negativ effekt av en ökad andel kvinnor i styrelserna. Då bör man dock beakta att författarna inte tar hänsyn till flera andra faktorer som styrelsestorlek, styrelseledamöternas mötesaktivitet eller företagets ägarstruktur, som i tidigare forskning har visats vara vik-

Henrik Jordahl, Daniel Waldenström.

"Nyheten om de lönsamma kvinnliga styrelseledamöterna spreds som en löpeld i massmedia. Bland andra Sveriges Television, Göteborgs-Posten, Upsala Nya Tidning, Norrländska Socialdemokraten, Sundsvalls Tidning, Metro och Privata Affärer återrapporterade nyheten utan tillstymmelse till eftertanke."

tiga för styrelsernas effektivitet. Därför bör resultaten från denna studie tolkas med stor försiktighet.

I en arbetsrapport utgiven av Nordic Innovation Centre undersöker Trond Randøy, Steen Thomsen och Lars Oxelheim de 459 största börsbolagen i Sverige, Norge och Danmark. Rapportens preliminära slutsatser, som endast bygger på ett enskilt år (2005), visar att andelen kvinnor i styrelsen inte har någon betydelse för ett företags lönsamhet och värdering på börsen. Några belägg för att aktiemarknadens värdering av ett företag beror på om det leds av män eller av kvinnor går inte heller att hitta i en nyligen publicerad studie av den erkände ekonomen Justin Wolfers vid University of Pennsylvania.

Forskningen ger alltså inget stöd för att företag med en jämnare könsfördelning i sina styrelser skulle vara mer – eller för den delen mindre – lönsamma än andra företag. Trots detta har flera representanter för den politiska sfären, med vissa statliga myndigheter i spetsen, valt att driva en annan linje.

Nutek skriver på sin hemsida att "(f)orskning visar att jämställda företag i längden är mer lönsamma än andra företag". Vilken forskning det rör sig om nämns inte. I EU-projektet Women to the Top, där Sverige deltog genom JämO, blev slagsidan ännu tydligare. "Med fler kvinnor på toppen blir både beslut och resultat bättre. Det visar flera studier." När vi tittade närmare på de studier som listas på projektets hemsida fann vi en gravt tendentiös sammanställning: samtliga "studier" tycks påvisa ett positivt samband, däribland en i dessa sammanhang flitigt citerad rapport från den amerikanska

Börstrend. Jämställdhetspolitiska ställningstaganden har letat sig in i forskningen om börsbolagens styrelser. Politiskt korrekta rön, utan vetenskaplig grund, sprids emellertid alltför lätt i massmedier, anser författarna.

FOTO: ISTOCKPHOTO

påtryckningsgruppen Catalyst som hävdar att "companies with a higher representation of women in senior management positions financially outperform companies with proportionally fewer women at the top". Någon vetenskaplig forskning är det här inte fråga om, och rapportens brasklapp om att sambandet inte kan tolkas kausalt tycks alltid falla bort när den används för att påvisa det lönsamma i könsblandade företagsledning.

De olika exemplen ovan visar hur såväl statliga myndigheter som journalister i dagspress okritiskt återrapporterar grundlösa påståenden om effekterna av jämställdhet i näringslivet. Det mest allvarliga i detta är att myndigheterna därigenom frångår grundlagens krav på opartiskhet och saklighet.

Dagspressen kommer härvidlag något lindrigare undan eftersom den besvikne läsaren inte på samma sätt kan vifta med grundlagen framför en slarvig journalist. Ändå faller ett tungt ansvar på *Dagens Nyheter* med tanke på att tidningens debattsida marknadsförs som ett forum för kvalificerad samhällsdebatt och ofta beskrivs som ledande i Sverige.

EFTER ATT HA IKLÄTT OSS rollen som djävulens advokat vill vi betona att kvinnors representation i näringslivet förtjänar att tas på stort allvar. Att på grund av fördomar eller grupp-egoism stänga ute kvinnor eller andra grupper från styrelserummen vore inte bara en orättvisa utan också ett underutnyttjande av knappa mänskliga resurser. Den senare rent ekonomiska aspekten finns det emellertid inget stöd för i den befintliga forskningen på området. Däremot ska man förstås inte utesluta att

framtida forskning kommer att bringa ökad klarhet i frågan. För närvarande pågår flera ambitiösa datainsamlingsprojekt runtom i världen med just detta som huvudsakligt syfte. Men under tiden detta arbete fortskrider hoppas vi att debatten kommer att visa prov på mer balans och, framför allt, bättre omdöme när det gäller att skilja mellan ideologiskt motiverade appeller och vetenskapliga slutsatser. Detta gäller inte minst debattredaktörer och opolitiska tjänstemän.

HENRIK JORDAHL

Fil. dr i nationalekonomi vid Institutet för Näringslivsforskning

DANIEL WALDENSTRÖM

Fil. dr i nationalekonomi vid Institutet för Näringslivsforskning

Referenser:

- Catalyst (2004), "The Bottom Line: Connecting Corporate Performance and Gender Diversity", Catalyst Institute, New York.
- Nutek, "Jämställdhet – för ökad tillväxt", www.nutek.se/sb/d/155 (26 april 2007).
- Randøy, Trond, Steen Thomsen och Lars Oxelheim (2006), "A Nordic Perspective on Corporate Board Diversity", Nordic Innovation Centre, Oslo.
- Smith, Nina, Valdemar Smith och Mette Verner (2006), "Do women in top management affect firm performance? A panel study of 2,500 Danish firms", *International Journal of Productivity and Performance Management*, (55), 7, 569–593.
- Wolfers, Justin (2006), "Diagnosing Discrimination: Stock Returns and CEO Gender", *Journal of the European Economic Association*, (4), 2–3, 531–541.
- Women to the top, "Jämställt ledarskap!", www.women2top.net/se/facts/tools/W2T_folder.pdf (26 april 2007).

NYHETER CARLSSON BOKFÖRLAG

Inbunden, i utvald, 391 sidor
PER SUNDGREN

KULTUREN OCH ARBETARRÖRELSEN

Kulturpolitiska strävande från August Palm till Tage Erlander

Såväl borgerlighet som arbetarrörelse har sett kulturens uppgift som klassöverskridande och samhällsintegrerande. Den viktigaste motsättningen på kulturpolitikens område har inte gått mellan borgerlighet och arbetarrörelse, utan mellan elit och massa, mellan akademiskt utbildade ledare och deras medlemmar och väljare. Den slutsatsen drar Per Sundgren i sin idéhistoriska avhandling **KULTUREN OCH ARBETARRÖRELSEN**.

Avhandlingen behandlar kulturpolitiska strävanden från den organiserade folkbildningens första stapplande steg i slutet av 1800-talet till de första kulturpolitiska programmen femtio år senare.

HEM TILL MCDONALD'S

Där människor vill vara, dit kommer McDonald's. I sina annonskampanjer framställer sig företaget som en del av det svenska, med inhemska värderingar. Här visar författaren exempel på hur globala företag aktivt jobbar för att bli en naturlig del av människors liv; hur de får sina kunder att ha sina »vardagliga relationer i och genom den globala ekonomin».

HELENE BREMBECK
Inbunden, i utvald, 189 sidor

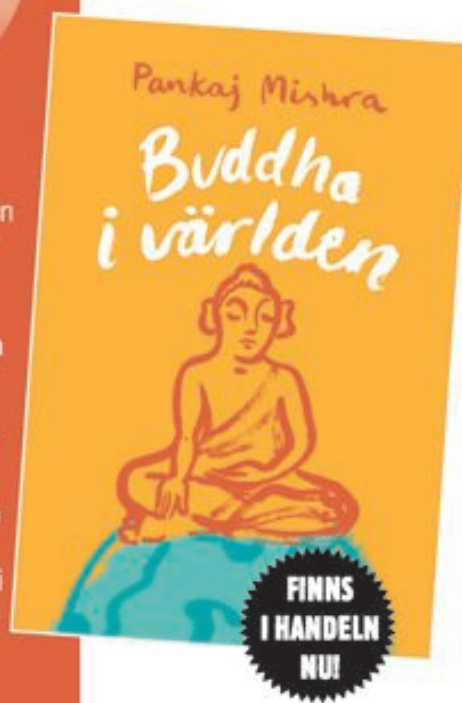

STORA NYGATAN 31, 111 37 STOCKHOLM
TEL 08-545 254 80 FAX 08-796 84 57
WWW.CARLSSONBOKFORLAG.SE

Pankaj Mishra

på jakt efter Buddha

Pankaj Mishra är en av de mest intressanta indiska författarna idag. Han medverkar flitigt i många tidningar och tidskrifter världen runt. När Mishra 1992 flyttade till den lilla byn Mashobra vid foten av Himalaya började han fundera över Buddha och buddhismen. Resultatet blev *Buddha i världen*, en spännande blandning av reseskildring, självbiografi och filosofisk essä. Boken valdes till en av årets 100 viktigaste böcker av *New York Times* när den kom ut.

FINNS I HANDELN NU!

WWW.ORDFRONT.SE